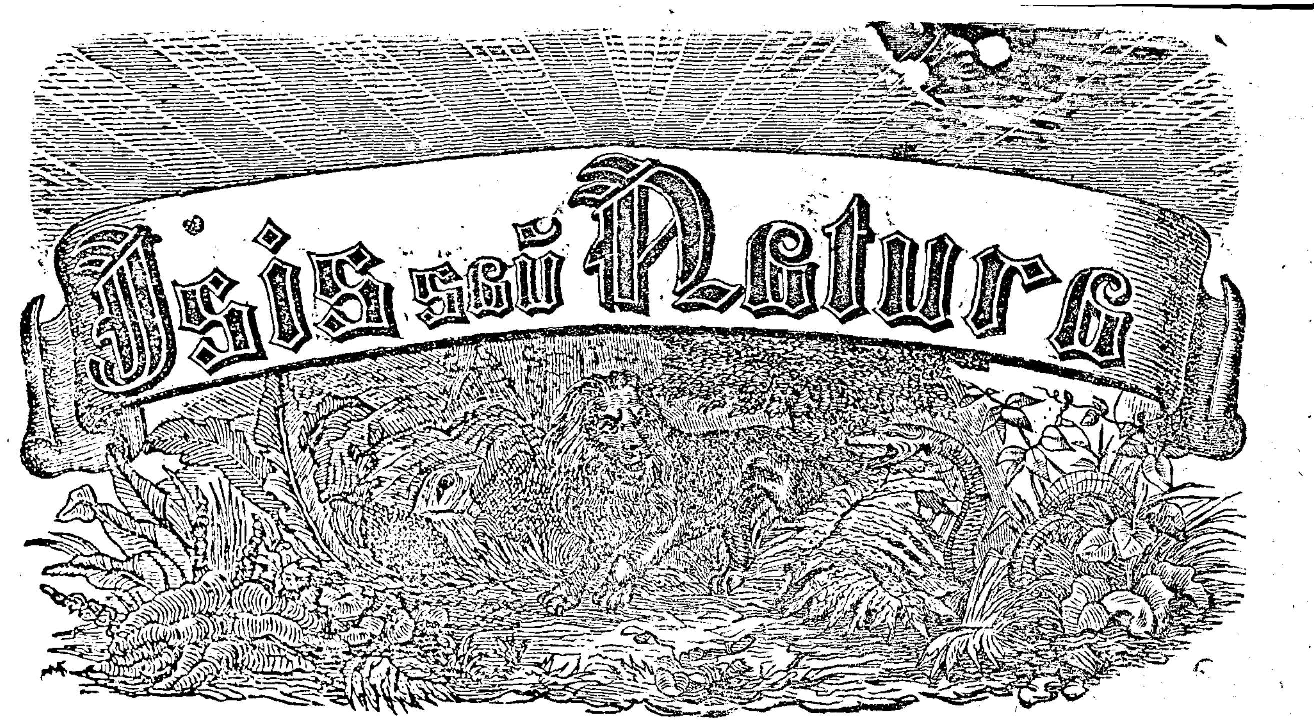


JURNAL

ПЕNТРЪ РЕSПÎNDIРЕА ШТIINЦЕЛОРЪ NATЪРАЛЕ ШI ESAKTE, ÎN TOATE KЛASEЛE

Pediцeatš

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 20. (Anšлš aлš naipšлea) Бškšpeшtї 30 Maiš, 1859.

Konpindepea: Лeцiлe mъpitiшšлšї în natšpъ.— Kaлšлš de mape.— Diлšвišлš saš notonšлš.— Desnpe mъsšpiлe antiчe.— Komšnikaцišnї sчientifiчe miчї.

Лeцiлe mъpitiшšлšї în natšpъ.

Aptikoлšлš I-iš.

Întpe oamenї, лeцiлe mъpitiшšлšї în zioa de astъzї sîntš noate maї simnлe de kîtš în natšpa opganikъ (animaлe шi nлante); e destšлš ka fata sъ aїбъ o zestpe mape, ka бъpбatšлš sъ aїбъ o kiвepniseaлъ; eatъ toatъ лeцea mъpitiшšлšї întpe oamenї în zioa de astъzї. Sъ stšdiemš dapš лeцiлe mъpitiшšлšї în natšpъ, fъpъ foї de zestpe шi fъpъ kiвepniseaлъ.

Sintš šniї oamenї kape se вaitъ zikîndš kъ цenšлš šmanš deцenepeazъ în nšnktšлš de вedepe fizikš din чe în чe maї mšлtš; eї вopš sъ doвedeaskъ aчeasta npin fanta kъ, în toate цъpiлe modepne šnde este întpodšsъ konskpinцišnea miлitapъ, akoлo din anš în anš deвine maї гpeš a гъsi destšї indiвizї kanaбiлї nentpš sepвiчišлš miлitapš. Keapš în Fpanчia, în aчestš statš miлitapš, гšвepnšлš a fostš siлitš în aniї dšne špmъ kъ sъ pedškъ *mъsšpa чepštъ nentpš pekpšцї.* Anoї dakъ šnš sšвepanš d'akšmš apš aвea maniea лšї Fpidepikš Wilhelm aлš II din Пpšsia d'a aвea o гвapdie de špiaшї (de oamenї d'o înълцime de 6 niчioape чeлš nšцinš) apš fi foapte neвoiosš a peaлisa aчeastъ kanpiцie.

Kape este kašza aчesteї mikшopime a taлieї (înълцimeї) oameniлopš? Aчeastъ pedšчepe oape este întp'adeвъpš o sлъбipe a konstitšцišneї fiziчe a oameniлopš? Шi kape noate sъ fie kašza aчesteї sлъбipї?

О sъ ръsпȣndemȣ̆ ла вале ла ачеаstъ кȣеstiȣne.

Ка sъ înцелеагъ лекtорȣлȣ̆ віne ръsпȣnsȣлȣ̆ nostpȣ, tpeвȣe sъ'ї naintъmȣ̆ maї întiiȣ̆ kîte-ва esплікаціȣnї fiziолоџiче каре sъ рапоptъ нȣ нȣmaї ла omȣ̆ ші animaле, чі ші ла плаnte.

Este ȣnȣ̆ пpinчinȣ̆ în Џеошеtpie din timпȣлȣ̆ лȣї Euclid пînъ în zioa de astъzї, каре ziче къ din доъ лȣкрȣрї екȣале, easъ ші ȣnȣ̆ алȣ̆ tpeiлеа лȣкрȣ екȣалȣ̆. Întp'adeвъpȣ̆, în полiтікъ, ачеstȣ̆ aksiomȣ̆ нȣ s'a adeвepitȣ̆ totȣ̆-d'aȣna; къчї aiчї вedemȣ̆ de mȣлte opї къ din доъ demoкраціiї de iepї, a eшitȣ̆ astъzї doї apшiapistoкраціï ші vice-versa; dapȣ̆ în полiтікъ леџiле віецеї нȣ sîntȣ̆ aшa de konstante ка în fiziолоџie, afapъ нȣmaї d'o sinгȣpъ леџе adeкъ леџеа konsepвъpeї indiвidȣлȣї, adeкъ fie-кape, d'opї-че паptidъ sъ fie, каȣtъ sъ konsepвe пе sine ші пе aї sъї. Aшa dap afapъ de полiтікъ, domneшte în toatъ natȣpa леџеа къ din doї екȣалї ease ші ал tpeiлеа екȣалȣ̆. Din pozъ ease o pozъ; din кpinȣ̆ ease ȣnȣ̆ кpinȣ̆. Dapȣ̆ totȣ̆ ачеastъ леџе не ziче къ dакъ вomȣ̆ îmпреȣna доъ sпеціe difepite ȣna кȣ алta (altoindȣ̆ ȣna пpin алta) ва eшi ȣnȣ̆ продȣкtȣ каре ва îmпреȣna în sine кȣалitъціле diвepse але ачеstopȣ̆ difepite sпеціe; пpin ȣpmape ва eшi ȣnȣ̆ алȣ̆ tpeiлеа каре în *întpeгȣлȣ̆ sȣȣ̆* ва semъna кȣ amîndoї пъpinціiї îmпреȣnaцї, dapȣ̆ ва fi difepitȣ̆ de fie-кape пъpinte a napte. Astъ леџе domneшte ші ла animaле. Kîndȣ̆ îmпреȣнъmȣ̆ ȣnȣ̆ mъгаpȣ̆ к'o iaпъ, atȣnчї ease ȣnȣ̆ katîpȣ̆ каре ape în sine îmпреȣnatȣ̆ toate кȣалitъціле ȣnȣї калȣ̆ ші ȣnȣї mъгаpȣ̆, însъ katîpȣлȣ̆ нȣ este нічї калȣ̆, нічї mъгаpȣ̆, чі o fiinцъ a napte. Ачеastъ fiinцъ a napte, нȣоъ, продȣsъ пpin îmпреȣnape de доъ difepite sпеціe, se нȣmeшte ȣnȣ̆ *hybrid* (saȣ̆ вastapdȣ). Aшa aвemȣ̆ hybride saȣ̆ вastapde de animaле ші hybride de плаnte; maї toate animaлеле noastpe domestiче d'акȣmȣ̆, sîntȣ̆ hybride de animaле; апої toate поамеле noastpe ші toate флоpiле noastpe din гpъdinї, sîntȣ̆ hybride de плаnte. Eatъ къ sîntemȣ̆ înkonџiȣpaцї d'o лȣme de вastapdї. E oape de mipape къ în лȣme вastapziї жокȣ̆ ȣnȣ̆ poлȣ̆ aшa de mape?

Amȣ̆ zisȣ̆ къ поамеле noastpe sîntȣ̆ hybride (вastapde); tpeвȣe sъ esплікȣ̆ ачеasta. Mepiї s. e. de каре aвemȣ̆ акȣmȣ̆ o mȣлціme de feлȣрї (вapietъцї), n'aȣ̆ eшitȣ̆ aшa din mîna natȣpeї, ші toate mopeле noastpe (кpeцeшtї, domneшtї шчл.) aȣ̆ eшitȣ̆ toate пpin опеpaціȣnea altoiȣлȣї, din mъpȣ̆ de пъdȣpe. Dapȣ̆ че difepinцъ imensъ este întpe mъpȣлȣ̆ din пъdȣpe, mікȣ̆, акpȣ, лemnosȣ̆, neгȣstosȣ̆ ші întpe ачешtї mepї mapї, къpnoшї, dȣлчї ші плъкȣцї! Aшa s. e. пpin îmпреȣnapea (altoipe) de гȣtȣiȣ̆ кȣ mъpȣ̆, easъ ȣnȣ̆ pomȣ̆ нȣmitȣ̆ Cabilla каре este dȣлче ка mъpȣ ші apomatікȣ̆ ка гȣtȣiȣ̆; d'întpe îmпреȣnapea a mъpȣлȣї кȣ sopвȣ (sorbus) easъ mъpȣлȣ̆ челȣ̆ вestitȣ̆ a лȣї Bollweil (Pyrus Pallvilleriana). Toate ачеste îmпреȣнъpї de доъ pase (вapietъцї saȣ̆ feлȣрї) de веџetaле saȣ̆ de animaле sпpe a продȣче ȣnȣ̆ soiȣ̆ maї вȣnȣ̆, se нȣmeskȣ̆ кpȣчiamenteле paseлopȣ̆ ші sîntȣ̆ mizлокȣлȣ̆ челȣ̆ maї пȣtepnікȣ̆ пentpȣ апоȣъipea paseлopȣ̆.

Dapȣ̆ este ȣnȣ̆ че-ва кȣpiosȣ̆! Noї oamenії sîntemȣ̆ atîцї de egoistї, în kîtȣ̆ dакъ skimвъmȣ̆ лȣкрȣpiле natȣpeї întp'ȣnȣ̆ modȣ̆ кȣmȣ̆ sъ кȣвine noъ, ziчemȣ̆ къ amȣ̆ îmвȣнъtъцitȣ̆ natȣpa. Dакъ ȣnȣ̆ плȣгapȣ̆ a despъdъчinatȣ̆ dȣпe ȣnȣ̆ kîmпȣ̆ miiле de флоpї fpȣmoase ші вapiaвiле каре кpeskȣ̆ din sine аколо ші a semъnatȣ̆ o sinгȣpъ плаntъ (гpîȣ̆ saȣ̆ пopȣmвȣ̆ шчл.) ziче къ a înfpȣmȣseцatȣ̆ kîmпȣ; de ші e înвedepatȣ̆ къ ȣnȣ̆ kîmпȣ̆ акоnepitȣ̆ кȣ miї de флоpї diвepse, este mȣлtȣ̆ maї fpȣmosȣ̆ de kîtȣ̆ ȣnȣ̆ kîmпȣ̆ mape акоnepitȣ̆ к'o sinгȣpъ плаntъ monotonъ, пpeкȣmȣ̆ este гpîȣ̆ saȣ̆ пopȣmвȣ̆; dapȣ̆ fiindȣ̆ къ гpîȣ ші пopȣmвȣ sîntȣ̆ maї фолоsitoape omȣлȣї de kîtȣ̆ пъпъdia ші koada шopiчелȣлȣї, de ачеea kîndȣ̆ amȣ̆ skimвatȣ̆ ȣnȣ̆ kîmпȣ̆ sълвatікȣ̆ întp'ȣnȣ̆ kîmпȣ̆ de apъtȣpъ, ziчemȣ̆ къ'лȣ̆ amȣ̆ îmвȣнъtъцitȣ̆, л'amȣ̆ кȣлtiвatȣ̆. Aшa este ші în toate челе-лалte pелаціȣnї але omȣлȣї кȣ natȣpa. Ȣпapanгeлȣлȣ̆ dȣпe kîmпȣ̆ e sȣвціpe ші tape, dapȣ̆ sпapanгeлȣлȣ̆ din гpъdinъ este гpasȣ̆ ші къpnosȣ̆. Noї ziчemȣ̆ къ гpъdinapiї aȣ̆ кȣлtiвatȣ̆ sпapanгeлȣлȣ̆ fiindȣ̆ къ челȣ̆ de гpъdinъ e mȣлtȣ̆ maї вȣнȣ̆ de mînкape de kîtȣ̆ челȣ̆ sълвatікȣ̆; кȣ toate ачеstea, e пpoвatȣ̆ къ гposimea sпapanгeлȣлȣї de гpъdinъ este ȣnȣ̆ feлȣ̆ de воалъ a лȣї; întokmaї кȣmȣ̆ вedemȣ̆ ȣniї oamenї гpaшї пeste mъsȣpъ ші asta este ȣnȣ̆ feлȣ̆ de воалъ ла eї, aшa ші sпapanгeлȣлȣ̆ de гpъdinъ înгpъшatȣ̆ ші mȣлte поаme altoite mapї ші къpnoase, iapȣ̆ нȣ sîntȣ̆ în stapea лоpȣ̆ sънътoasъ, чі întp'o stape anopmaлъ ші de воалъ. *Do*вada este къ toate плаnteле înгpъшate пpin кȣл-

tȣpa saȣ ibpidaцiȣnea (altoipe), nȣ tpъeskȣ atîta de кîtȣ плantele сълбatiче în stapea лopȣ natȣpaлъ; apoĭ чele ibpidate sîntȣ sȣпȣse ла feлȣpimĭ de боaле шi съ nimiчeskȣ кȣpîntȣ.

Omȣлȣ кape, npin esnepiinцъ, a aflatȣ къ îngpъшapea плantелopȣ este ла еле o боалъ epiditapъ (de moшtenipe) ка шi ȣnеле боaле але oamenilopȣ, s'a folositȣ d'aчeasta foapte mȣлtȣ. Aшa s. e. a късtatȣ a пȣne npin кȣлtȣpa пе snapangeлȣлȣ сълбatiкȣ în niшte kondiцiȣni, кape a fъкȣtȣ къ s'a îngpъшatȣ, apoĭ ȣnȣ snapangeлȣ îngpъшatȣ, pъmîne îngpъшatȣ în totȣ neamȣлȣ лȣĭ; къчĭ seminцele aчestȣĭ snapangeлȣ, вopȣ npodȣче d'aкȣmȣ înainte snapangeлȣлȣ îngpъшatȣ. Astȣ-feлȣ a doбînditȣ omȣ npin кȣлtȣpa плantелopȣ a кpea pase nȣoe шi a ле fiksa, daкъ nȣ nentpȣ totȣ-d'aȣna, чeлȣ nȣцinȣ nentpȣ mȣлtȣ timnȣ. Aшa s. e. чeлeбpȣлȣ natȣpaлistȣ *Duhamel* a deskpisȣ înкъ în seкȣлȣ tpeкȣtȣ, 150 sneцe (soiȣpĭ) de nepĭ шi de mepĭ; apoĭ кȣ кîtȣ nȣ s'aȣ îmȣлцitȣ aчeste pase de noame d'atȣnчĭ nînъ aкȣmȣ!

Natȣpa apatъ în totȣ pegnȣлȣ opganiкȣ (aлȣ animaлелелopȣ шi плantелopȣ) o tendinцъ d'a пъstpa esistinцa paseлopȣ: aчeastъ пъstpape însъ mepцe nȣmaĭ nînъ ла ȣnȣ gpadȣ; negpeшitȣ къ d'o pozъ nȣ se вa fopma niчĭ odatъ ȣnȣ кpinȣ; dapȣ dintp'o singȣpъ sneцъ de poze noate кȣ timnȣлȣ съ se fopmeze feлȣpimĭ de вapietъцĭ (saȣ soiȣpĭ). O mape kondiцiȣne nentpȣ пъstpapea кȣaлitъцiлopȣ бȣne aле sneцeлopȣ, este кpȣчiamentȣлȣ paseлopȣ ла animaле шi skimбapea пъmîntȣлȣĭ ла плante. Despre кpȣчiamentȣлȣ paseлopȣ amȣ вopбitȣ maĭ sȣsȣ; aкȣmȣ însъ вpemȣ съ ziчemȣ чe-вa шi despre skimбapea кȣлtȣpeĭ ла плante. Fie-кape цъpanȣ шtie къ daкъ eлȣ seamъnъ пе ȣnȣ *кîmnȣ ȣnȣ* singȣpȣ feлȣ de sъmînцъ (s. e. gpîȣ) maĭ mȣлцĭ anĭ, ȣnȣ dȣnъ altȣ, atȣnчĭ пъmîntȣлȣ съ sлъбeшte astȣ-feлȣ къ în лoкȣ de spiче, o съ casъ nȣmaĭ paiȣ; de aчeea eлȣ, dȣпе чe a semъnatȣ пе ȣnȣ кîmnȣ ȣnȣ anȣ gpîȣ, seamъnъ aкoлo în anȣлȣ aлȣ doiлea nopȣmбȣ, aлȣ tpeiлea anȣ eлȣ лasъ кîmnȣ nesemъnatȣ шi кîmnȣлȣ npodȣче nȣmaĭ iapбъ saȣ fînȣ; aлȣ natpȣлea anȣ, eлȣ seamъnъ din nȣoȣ aкoлo gpîȣ шi în anȣлȣ aлȣ чinчeлea nopȣmбȣ шi în anȣлȣ aлȣ шaseлea iapȣ кîmnȣлȣ съ odineшte; шi aшa mepцe skimбapea кȣлtȣpeĭ totȣ mepeȣ шi asta пъstpeazъ бȣnъtatea seminцeлopȣ шi кȣaлitatea paseлopȣ. În timnȣлȣ modepnȣ, silвiкȣлtopiĭ (пъdȣpapiĭ) aȣ fъкȣtȣ o oбsepвaцiȣne maĭ кȣpioasъ: adeкъ aȣ oбsepвatȣ къ, кîndȣ s'a îmбъtpînitȣ s. e. o пъdȣpe de stejapĭ, înчene съ кpeaskъ între stejapĭ o пъdȣpe nȣoъ, tînъpъ de faцĭ шi stejapiĭ se пpъпъdeskȣ; neste o sȣtъ saȣ doȣъ sȣte de anĭ, faцiĭ se пpъпъdeskȣ de бъtpîneцe (opĭ къ saȣ tъiatȣ nainte) шi în лoкȣлȣ faцiлopȣ ese iapȣ din nȣoȣ o пъdȣpe tînъpъ de stejapĭ. Asemenea съ skimбъ пъdȣpiлe de faцĭ кȣ пъdȣpĭ de бpadȣ saȣ moлifte шчл. În Бoemiea, съ skimбъ пъdȣpiлe de fagȣ кȣ пъdȣpiлe de moлiftĭ în кȣpsȣ de natpȣ saȣ чinчĭ sȣte de anĭ. În пъdȣpiлe Sвeцieĭ, a domnitȣ odatъ плoniĭ tpemȣpъtopĭ (populus tpemulans) пе ȣpmъ, aчestȣ apбopȣ a fostȣ pamплasatȣ npin пъdȣpĭ de stejapĭ шi moлiftĭ; пе ȣpmъ s'a nepdȣtȣ шi aчeste пъdȣpĭ шi în лoкȣлȣ лopȣ, aȣ eшitȣ пъdȣpĭ de fagȣ.

Ȣniĭ цeoлoцĭ, бazîndȣ-se пе aчeste esnepiinцe, aȣ npetinsȣ a esпliкa fosiлeлe de вeцetaлe шi de animaлe чe se гъseskȣ în sînȣлȣ пъ*mîntȣлȣĭ*, nȣ npin ipoteza ȣnopa kataklisme saȣ pевoлȣцiȣnĭ fiziче вenite npinitȣ *шi* к'o mape iȣцeaлъ, npeкȣmȣ îшĭ înkipȣeskȣ maĭ mȣлцĭ, чi aчeшtĭ цeoлoцĭ zikȣ къ кaȣzeлe кape a nimiчitȣ în timnȣpiлe npeчedente, atîta цenȣpĭ шi sneцe de animaлe шi плante, epaȣ кȣ *totȣлȣ* natȣpaлe; adeкъ întoкmaĭ кȣmȣ indiвizii aȣ ȣnȣ tepminȣ xotъpîtȣ aлȣ вieцeĭ лopȣ шi пе ȣpmъ съ nimiчeskȣ, aшa (zikȣ eĭ) шi цenȣpiлe шi sneцeлe aȣ ȣnȣ *tepminȣ xotъpîtȣ aлȣ* esistinцeĭ лopȣ, dȣпe кape съ nimiчeskȣ шi съ stepgȣ din faцa пъmîntȣлȣĭ. Eĭ adȣкȣ în faвopȣлȣ opiniȣneĭ лopȣ, difepite apgȣmente npin кape dovedeskȣ къ кeapȣ în timnȣpiлe noastpe istopiче, ȣnde nȣ s'a întîmплatȣ niчĭ ȣnȣ kataklismȣ, niчĭ ȣnȣ diлȣвiȣ, totȣ s'a stinsȣ ȣneлe sneцe de animaлe. Aшa s. e. s'a stinsȣ în Eȣpona o sneцъ de бoȣ nȣmitȣ ȣpȣ saȣ Auerochs (Bos urus) din кape aȣ pъmasȣ nȣmaĭ кîцi-вa indiвizĭ în пъdȣpe лîngъ Bialestok în Pȣsia шi гȣвepnȣлȣ pȣsȣ îngpijeшte npin feлȣpimĭ de mъsȣpĭ, кa съ nȣ se neapzъ aчeste pъmъшiцe npeчioase aлe ȣnȣĭ feлȣ de бoȣ majestosȣ кape a nonȣлatȣ чentpȣлȣ Eȣponeĭ шi

кіарӗ Daчіеа în timпълӗ романілорӗ *). Пасереа нӯмітъ *Dronte*, s'а пердӯтӗ іарӗ sîntӗ акӯмӗ кîте-ва sекολі; кітълӗ Валена каре маї nainte se гъsea în toate мъріле, s'а фъкӯтӗ акӯмӗ невъзӯтъ în маре ші s'а ретрасӗ нӯмаї ла ӯнеле хотаре але мъреї поларе ші este de темӯтӗ къ, кӯ тімпӗ se ва перде ші d'аколо. Леії, каре în тімпӯлӗ антікӗ ера фоарте обічнӯіці în sӯдӯлӗ Еӯропеї, акӯмӗ s'а пердӯтӗ кӯ totӯ ші съ гъsesкӗ нӯмаї în Афріка ші sӯдӯлӗ Asіеї. Кеарӗ ӯршії s'аӯ фъкӯтӗ невъзӯці în Еӯропа чентралъ ші окчідентале (Франчіа, Церманіеа, Англіеа). De кîndӗ s'а оморîтӗ челӗ дӯпе ӯртъ ӯрsӗ din Церманіа, sîntӗ мълці анї. Între ӯнӗ алтӗ локӗ амӗ zisӗ къ арборӯлӗ пречіоsӗ în Америка каре дъ Кіна, амерінца ші елӗ съ se пеаргъ, fiindӗ-къ din zi în zi консӯмціӯнеа лӯї креште маї мълт de кîтӗ натӯра поате съ продӯкъ; поате къ пеste ӯнӗ sекӯлӗ медічії нӯ ворӗ поседа Кіна, ачеstӗ ремедіӗ дівінӗ, спре а тъіа фрігӯріле оаменілорӗ; întр'ӯнӗ кӯвîнтӗ: чівілізаціӯнеа омӯлӯї а пръпъдітӗ о мълціме de fiінце але натӯреї, ӯнеле ле а консӯматӗ омӗ фъръ ікономіе ші фъръ превізіӯнеа віітоpӯлӯї, іарӗ алтеле каре нӯ'ї sîntӗ de фолоsӗ, ле а пръпъдітӗ ка съ'ші кîштіце локӯ пе пъмîнтӗ.

Аша, dарӗ ведемӗ къ дакъ пе d'о парте чівілізаціӯнеа ноастръ а креатӗ о мълціме de продӯкте нӯоі, індӯстріале; дакъ негрешітӗ а înфрӯмӯсецатӗ доменӯлӗ натӯреї каре înконціоаръ локӯінца ноастръ, пе d'алтъ парте чівілізаціӯнеа а ӯрмат ші о інфлӯінцъ дъръмътоаре асӯпра регнӯлӯї анімалӗ ші вецеталӗ. Апоі, sӯб ӯнӗ пӯнктӗ de ведере, нӯ пӯтемӗ тъгъдӯі къ чівілізаціӯнеа а ӯрматӗ ніште ефекте дъръмътоаре în sфера фізікъ кеарӗ а віецеї омӯлӯї. Sîntӗ ніште патіме каре sîntӗ продӯктӯлӗ чівілізаціӯнеї. Медічії аӯ обsерватӗ къ кеарӗ ші патіма теріБілъ, офтіка, а ӯрматӗ în ӯнеле цъpї о кале прогресівъ конформӗ кӯ прогресӯлӗ чівілізаціӯнеї în ачеste цъpї. Патімеа галантъ нӯмітъ „боалъ лӯмеаскъ“ este іарӗ ӯнӗ фрӯктӗ амаръ а дӯлчелорӗ плъчерї пасіонате прін чівілізаціӯне. Ӯнії, реӯвоіторії пентрӯ медічї ші арта медічінеї, аӯ zisӗ къ медічії нӯ факӗ нічї ӯнӗ біне sочіетъцеї Еӯропеане, къчї în Asіеа ші Афріка сълбатіче ӯнде нӯ sîntӗ медічї înвъцаці, totӗ нӯ морӗ оаменї маї мълці de кîтӗ în Еӯропа пӯсъ sӯб протекціӯнеа дісчіпӯлілорӗ лӯї Аеsкӯлапӗ. Sъ лъсъмӗ, къ нӯ поате съ аїбъ чіне-ва ноціӯнї-еsакте дакъ întр'адевърӗ нӯ морӗ în Asia ші Афріка маї мълці оаменї de кîтӗ în Еӯропа; dарӗ кеарӗ дакъ арӗ fi аша, totӗ н'арӗ fi пробатӗ німікӗ. Къчї în Asіеа ші Афріка ліпsesкӗ мълте боале каре ловеsкӗ реӯ пе локӯіторії din Еӯропа. Ӯнde sîntӗ în Афріка оаменї къзӯці în іпохондріе fiindӗ къ аӯ стӯдіатӗ преа мълтӗ? Ӯнde sîntӗ аколо даме атакате de пептӗ, fiindӗ къ аӯ ешітӗ іарна de ла ӯнӗ балӗ деколтатӗ ші înферБîнтате d'о полкъ френетікъ? Ӯнde sîntӗ аколо фемеї сеӯріміте de патіме продӯсе прін корсете ші totӗ костӯмӗ актӯалӗ алӗ sексӯлӯї фрӯмоsӗ d'акӯмӗ, каре se sілеште а sӯгрӯма пептӯлӗ ші таліа спре а о фаче паркъ ӯн бъцӗ ші а ӯнфла песте мъsӯръ о алтъ парте а корпӯлӯї афлîндӯ-se întр'ӯнӗ катӗ маї жоsӗ de кîтӗ таліа? Ӯнde sîntӗ în Афріка ші Очеанія фемеї сеӯріміте de „істерікале“ (Hysterie) каре бънтӯеште ла ноі sексӯлӗ делікатӗ, каре н'аре тоатъ zіоа маї нічї о алтъ окӯпаціӯне de кîтӗ а se гîнді кӯмӗ о съ se îмБраче алтӗ-фелӗ астъzї de кîтӗ ерї, кӯмӗ о съ стрълӯчеаскъ în sочіетате ка съ întӯнече пе тоате челе-лалте ші съ пекъжеsкӗ реӯ кîndӗ вӯдӗ sӯіndӯ-se пе орізонтӗ о алтъ стеа каре амерінцъ але întӯнека пе dînsеле?

Дакъ пе лîнгъ атîта легіоане de боале, н'арӗ еsіста нічї медічії, че арӗ девені sочіетатеа Еӯропеанъ.

Еатъ къ чівілізаціӯнеа продӯче ші îмълцеште патіміле омӯлӯї; апоі патіміле îмпедекӗ десволтареа ші крештереа корпӯлӯї. Еатъ ръсӯпнӯсӗ ла întреБареа: de че таліїле оаменілорӗ în Еӯропа, sîntӗ акӯмӗ маї мічї de кîтӗ ераӯ în sекӯліле трекӯте?

(Ва ӯрма.)

*) NOTЪ. Este фоарте пробабілӗ къ „ZimБрӯлӗ“, sімболӯлӗ Молдавіеї провіне din ачеstӗ боӗ пердӯтӗ каре s'а афлатӗ în кътъцімї марї în Молдавіеа în тімпӯлӗ Романілорӗ. Дарӗ нӯмеле de „ZimБрӯ“ ӯнії ворӗ съ'л дерівe de „*Zebra*“ адекъ ӯн фел de калӗ съл-батікӗ каре еsістъ акӯмӗ în Афріка. Адекъ нӯмеле de калӗ сълБатікӗ алӗ Романілорӗ, колоністії Романї л'аӯ транспортатӗ ла боӯл сълБатікӗ каре s'аӯ гъsітӗ în Dачіеа кîndӗ s'аӯ аштезатӗ аколо. Ачеастъ деріваціӯне înсъ este пӯцінӗ пробабіле.

Калȣлȣ de mape.

Eatъ ȣn animaл к'o fopmъ bizapъ; eл н'ape în sine nimikȣ de калȣ; къчі калȣлȣ este o fiinцъ к'o fopmъ deлikatъ, к'o fizionomie вie înцeлеantъ, пе kîndȣ калȣлȣ de mape este o fiinцъ к'o fopmъ гposiepъ, aвîndȣ o fizionomie бpȣtъ ші stȣnidъ. Dapȣ de че natȣpaлistiї 'лȣ aȣ нȣmitȣ *калȣ de mape*? Anoї fiindȣ къ natȣpaлistiї aȣ ші eї капрічiiле лорȣ, ка чеї-ланцї oamenї. Ка ȣniї „Dandys“ каре se пліmбȣ ла npomonedъ кълърi пе niште animaле кȣpioase ші aȣ пре-tenцie съ ле нȣmeaskъ кȣ нȣme nomnosȣ de: *kal de кълȣpie*.

Калȣл de mape (Trichechus Rosmarus, Morse, bezї аль̆тȣpata figȣpъ) ape 15—20 пічioape лȣнцime ші 10—12 пічioape în чipкȣmfepinцъ saȣ гposime; atîtȣ de гposȣ este кopпȣл лȣї каре este акоnepit кȣ nepї гaлбeнї, tapї

Ачеste animaле tpъeskȣ în тъpiле noлape nopdiче, лîнгъ цъpmȣpiле de Snitцбepга, Kamчatka, Гpoenлanda ші stpimtoapea de Behring. Аколо se гъ-seskȣ adȣnaцї sȣte ла ȣнȣ локȣ калкaцї пе гiа-цъ. Kîndȣ se anponie вp'ȣнȣ inamikȣ saȣ ȣнȣ алtȣ nepiкoлȣ, atȣнчї în-datъ daȣ fȣга în mape. Dapȣ s'a ші възȣtȣ къ ачеste animaле възîndȣ-se гonite în mape, съ întopкȣ кътpe гonitopiї лор în лȣntpe ші 'ї atakȣ к'o mape fȣpie. Dinцiї лорȣ чеї tapї, кpeskȣцї пе faлка de sȣsȣ ші eшiцї a-fapъ din гȣpъ, ії sepвȣ atȣнчї ка apmъ pedȣta-biле; dapȣ ачештї dinцї sepвȣ animaлȣлȣї ші ка ȣнȣ opганȣ алȣ mішкъpeї; къчї kîndȣ вopȣ съ ȣmбле пе гiaцa тъpeї înгieцate d'аколо, багȣ dinцiї în кpъпътȣpiле гieцeї ші tpагȣ кopпȣлȣ dȣпе dinшiї. În tinepeцe aȣ ші аlцї 6 dinцї inвiziвї mічї не eшiцї din гȣpъ, dapȣ пе ȣpmъ ії kadȣ. Nȣtpimîntȣлȣ лорȣ e neштї, paчї de mape ші skoічї.

Ачеste animaле, de ші netpeкȣ toatъ вieaцa лорȣ în anъ, кȣ toate ачеstea, нȣ sîntȣ neштї, чі anapцinȣ ла класа animaлелорȣ mamifepe; къчї еле naskȣ пȣiї вiї каре 'ї нȣtpeskȣ кȣ лaпtеле din цiцeле лорȣ; anoї pesȣfлъ npin пл̆ȣmȣнї; de ачеea ачеstȣ animaлȣ kîndȣ ръсȣfлъ skoate кopпȣ neste nivелȣл anеї. Ачеstea sîntȣ кȣaлiтъцї каре нȣ ле aȣ neштiї. De ачеea natȣpaлistiї aȣ класatȣ ачеste animaле лîнгъ fочї ші kiцї кȣ каре se pȣdesk.

Amopȣлȣ ші tendpeaцa ачеstȣї animaлȣ къ-tpe пȣiȣлȣ съȣ (каре fatъ ȣнȣлȣ пе fie-каре anȣ) este foapte mape; mȣma este капабiлъ a sakpifia вieaцa eї пpoпpiъ, kîndȣ bede пе пȣiȣлȣ eї în ne-pikoлȣ. Ȣmблîndȣ în anъ, îлȣ цine întpe пічioapeле eї de nainte, dapȣ вpîndȣ съ'ї dea цiцъ, easъ кȣ dînsȣ afapъ ла maлȣлȣ saȣ ла гiaцъ ші îлȣ нȣtpeште.



Калȣлȣ de mape (Trichechus Rosmarus, Morse.)

Npin вînatȣлȣ ачеstopȣ animaле, oamenii kîштirȣ mȣлtъ гpъsime, o nieлe stimatъ ші maї кȣ seamъ dinцiї сȣї че sepвȣ în in-dȣstpie întoкmaї ка fil-deшȣ ші ачеastъ matepie este înкъ maї npeцȣitъ de kîtȣ fildeшȣ, fiindȣ къ нȣ se înгълбeneште кȣ timnȣ. S'a възȣtȣ dinцї aвîndȣ o лȣнцime de 30 полічі (цо-лȣpї) ші kîntъpindȣ 5 ші кеapȣ 10 fȣнцї. De ла гpъsimea калȣлȣї de mape se face ȣнȣ feлȣ de ȣntȣ нȣmitȣ „tpanȣ“ (seamънъ кȣ ȣntȣpa de neште); neлea лȣї o întpeбȣinцeaзъ кopъбiepiї în цъpiле nopdiче. Dapȣ кapnea лȣї нȣ npea съ mъпînкъ de ші н'ape ȣнȣ гȣstȣ ръȣ, къчї ape o колoape nea-гpъ, neплъкȣtъ ла bedepe. Dapȣ Eskimos zikȣ, къ inima ші fikatȣлȣ ачеstȣї animaлȣ sîntȣ mîn-къpї deлiчioase. Eatъ къ ші inima ȣнȣї калȣ de mape este бȣнъ ла чева. Totȣ-d'aȣna o fiinцъ „к'o inimъ“ este npefepaбiле de niште fiinцe „fъpъ inimъ“ de ші ачеste fiinцe se нȣmeskȣ oamenї.

Dілȣвіȣлȣ saȣ potопȣлȣ.

Артiколȣлȣ III.

(Ȣрмаре.)

Дȣпе istopiea Кinezілорȣ, dілȣвіȣлȣ s'a întîmплатȣ în зілеле лȣї Iao; atȣnчї апеле мъреї s'аȣ sȣitȣ пînъ ла înълцimea черȣлȣї шi ачеsatъ istopie репрезintъ ȣнȣ Iao în momentȣлȣ кîndȣ e окȣпatȣ a фаче ка съ se deskъргъ апеле dілȣвіȣлȣї.

Попȣлії npimitiвї de ла Амеpiка, de шi istopiea лорȣ нȣ мерџе maї denapte de кîtȣ пînъ ла 3 saȣ 4 sекȣлї naintea sosipeї Spaniолілорȣ ла Амеpiка; кȣ toate ачеstea, se гъseskȣ шi ла eї niшte tpadiціȣnї skpise în лimвеле лорȣ iероглiфiче каре se рапортъ ла întîmпларea dілȣвіȣлȣї. Къчї шi eї аȣ ȣнȣ Noe saȣ Deucalion în a къръia zi s'a întîmплатȣ dілȣвіȣлȣ. Черчетъріле modepne Etnoгрaфiче (asȣпра natȣpeї попȣлілорȣ) не провъ къ локȣitopiї npimitiвї din Амеpiка (maї кȣ seamъ din sȣdȣлȣ Амеpiчеї) sintȣ d'o opiџinъ кȣ Kinezi шi Iaпonezi. Пріn ȣрмаре, нȣ e de mipapе къ amîndoъ аȣ ачееашї tpadiціȣne despre dілȣвіȣ.

5. *Традіціȣніле Елене asȣпра dілȣвіȣлȣї.* Чіне нȣ шtie фавȣлеле Еленілорȣ asȣпра лȣї Ogyges шi Deucalion! Арȣ fi întp'adeвърȣ o лȣкрare zadapniкъ dакъ арȣ воi чіне-ва a fiksa datinele ачеstорȣ evenimente. Кȣ toate ачеstea, ілȣstpȣлȣ Cuvier a observat къ istopiea dілȣвіȣлȣї лȣї Ogyges despre каре ворвеskȣ tpadiціȣніле елене, este atîtȣ de konformъ кȣ istopiea dілȣвіȣлȣї лȣї Noe în вiблie, în кîtȣ къ sintemȣ siліцї a zіче къ фавȣла лȣї Ogyges este копiatъ шi лȣкратъ дȣпе istopiea лȣї Noe. Întp'adeвърȣ Varrus пȣнеа dілȣвіȣлȣ лȣї Ogyges în anȣлȣ 400 naintea лȣї Inachus, adeкъ 1600 anї naintea челеї d'întîiȣ Olympiade, adeкъ 2376 anї nainte de Хpistoсȣ; апої dілȣвіȣлȣ лȣї Noe epa, дȣпе калкȣла вiвлiкъ în anȣлȣ 2349 nainte de Хр. Пріn ȣрмаре este întpe ачеste doъ tpadiціȣnї o diфеpinцъ нȣмаї de 27 de anї, ȣнȣ лȣкрȣ miкȣ în рапортȣлȣ кȣ antiкȣitatea ачеstорȣ tpadiціȣnї. Кîtȣ despre Duecalion, zіче Cuvier, fie къ ачеstȣ персonaціȣ epa o fiinцъ реалъ saȣ нȣмаї o fiкціȣne imaџinapъ, dакъ ȣртъмȣ кȣ atenціȣne istopiea лȣї кȣмȣ este npesintatъ în поемеле але Еленілорȣ векі, вомȣ ведеа къ istopiea лȣї Deucalion нȣ поate съ fie алtȣ nimiкȣ de кîtȣ iаръ tpadiціȣnea марелȣї dілȣвіȣ џенералȣ каре a пъвълітȣ asȣпра пъмîntȣлȣї шi каре a fostȣ алtepatȣ шi skimвatȣ în гȣра попȣлȣлȣї Еленȣ, прекȣмȣ орї-че tpadiціȣne веке se алtepeazъ шi съ skimвъ în гȣра попȣлілорȣ npimitiвї în кîtȣ devine не ȣртъ наркъ o фавȣлъ imaџinapъ шi imposiвілъ în реаліtate. Totȣ în ачеstȣ modȣ пȣtemȣ съ не еsпликъмȣ кȣмȣ Еленії аȣ фъкȣtȣ din dілȣвіȣлȣ mape, ȣнȣ eвeнimentȣ din timпȣлȣ лȣї Deucalion; Antochtonii d'Attiка л'а рапортatȣ ла Ogyges; Pelasgiї din Arcadia ворва de dілȣвіȣлȣ în timпȣлȣ лȣї Dandanus, каре a fostȣ siлitȣ atȣnчї съ se adȣкъ ла Helespont, zікîndȣ npintp'ачеasta къ atȣnчї пpin рȣпtȣра мъpілорȣ mediтepane шi negpe, s'a фopmatȣ Helespont (Dardanelle) шi Босфорȣлȣ din Constantinopol. Toate ачеste diфepite tpadiціȣnї попȣларe, дȣпе че ле desвракъ чіне-ва de kostȣмȣлȣ лорȣ фantastiкȣ, miтiкȣ шi фавȣлosȣ, поate съ fie редȣsъ ла ȣнȣ sinгȣрȣ evenementȣ mape реалȣ шi asta este dілȣвіȣлȣ џенералȣ menціonatȣ în вiблie".

Ȣнȣ лȣкрȣ ремаркавілȣ este, къ toate tpadiціȣніле попȣлілорȣ despre dілȣвіȣ se рапортȣ ла епока naшtepeї лорȣ. Кȣ Noe, stръмоашȣлȣ лȣї Аврамȣ, înчепе націȣnea евреікъ; кȣ Ogyges, înчепе націȣnea Еленъ; кȣ Deucalion ачееа a Аpтoxтoнiлорȣ d'Attiка шi кȣ Dardanus ачееа a Pelasgielor, кȣ Hermes ачееа a Еџінціенілорȣ шч. Este înведератȣ къ aiчї este o коінчіденцъ пsiхолоџiкъ морaлъ. Fie-каре націȣне npiвeшtе înчепȣтȣлȣ фopmaціȣнеї sale ка ȣнȣ evenementȣ în лȣме aшa de mape, în кîtȣ n'a пȣtȣtȣ съ se întîmпле фъръ evenemente марї fiziче, фъръ miраколї шi лȣкрȣрї estpaopdinape. Fie-каре націȣне креde къ, кȣ dînsa a înчепȣtȣ o лȣме нȣоъ, къ, кȣ dînsa a ȣрȣtȣ Дȣмnezeȣ a реџенера лȣмеа веке, каре a kondamnat'o ла пеіре. Asta este ȣнȣ фелȣ de аморȣ пpопpiȣ алȣ націȣнілорȣ; дарȣ фъръ ачеstȣ аморȣ пpопpiȣ, націȣніле înчепътоаре n'арȣ avea фрȣмоasa літepaтȣръ a лорȣ поetiкъ, плінъ de atîta miнȣнї фавȣлоase дарȣ фрȣмоase, каре не ȣртъ аȣ продȣsȣ шi miнȣнї реале adeкъ търimea попȣлілорȣ.

Кȣ dpentȣ кȣвîntȣ zіче ȣнȣ aȣtорȣ. Înчепȣтȣлȣ націȣнелорȣ s'a întîmплатȣ дȣпе делȣвіȣ шi kataklismȣ апої шi къдеpea ȣнеї націȣне este iаръ ȣn делȣвіȣ шi ȣнȣ kataklismȣ пentpȣ totȣ џенȣлȣ ȣманȣ".

Desпре mъsȣріле antiче.

De

A. Treb. Lauriani.

D. ȣрmаре.)

IV. Пре timпȣлȣ лȣї Iȣstinianȣ se maї mikȣшоаръ ачеastъ disпропорціȣне între аȣрȣ ші челе-лалte лȣкрȣрї, ші ръпортȣлȣ se pedȣsse еаръшї ла 1: 1: 15 între аȣрȣ ші арџintȣ. Iȣstinianȣ dede еаръшї 5 solzї пentrȣ ȣnъ лівръ de арџintȣ, ші черȣ нȣmaї 20 лівре de арamъ пentrȣ ȣнȣ soldȣ de аȣрȣ *), прin ȣрmаре 1440 лівре de арamъ пentrȣ ȣnъ лівръ de аȣрȣ. Елȣ прецȣї annona ȣнȣї militарїȣ ла 5 solzї de аȣрȣ, de ȣnde ȣрmeазъ прецȣлȣ гръȣлȣї: 30 mozї saȣ 10 пътрънtаре de гръȣ пentrȣ 1 soldȣ, ші 720 пътрънtаре de гръȣ пentrȣ ȣnъ лівръ de аȣрȣ.— Пънъ пре timпȣлȣ лȣї Еракліȣ se pedȣsse ръпортȣлȣ între аȣрȣ ші арџintȣ ла 1: 12, еаръ пънъ пре алȣ лȣї Basiliȣ Mачеdon ла 1: 10, ші ремase аша пънъ пре timпȣлȣ Крȣчеџерілор **).— În totȣ декȣрsȣлȣ ачеstорȣ џіокȣрі але аȣрȣлȣї, арџintȣлȣ ші арamа ремaseръ în екȣілібріȣ кȣ бȣкаtеле ші кȣ челе-лалte аptikле. Sistema de a нȣmера 12 milліаресї, ші 24 керate пре ȣнȣ soldȣ, înkъ se пъstръ, daръ fiindȣ къ прецȣлȣ аȣрȣлȣї варіеа, se totȣ skimбъ mърimea monetеї de арџintȣ, пънъ кънdȣ denaрїȣлȣ аџиȣnse de a fi нȣmaї $1/_{144}$ de лівръ, ші maї пре ȣрmъ kіарȣ нȣmaї de $1/_{288}$ de лівръ, adeкъ de ȣнȣ skрiпtȣлȣ de арџintȣ.— De ла ачеstȣ denaрїȣ (de ȣнȣ skрiпtȣлȣ) ремase нȣmеле de *denaрїȣ* în локȣ de ȣнȣ *skрiпtȣлȣ* în лівра кȣрџії Романе (curiae Romanae) пънъ în zіоа de astъzї, прекȣmȣ ші îmпърџіреа лȣї în 24 гръȣнџе. Denaрїȣлȣ ачеsta (în валоаре de 6 крȣчіарї аȣstріачї) авеа ші елȣ чіпарїȣлȣ ші sestерџȣлȣ съȣ, прекȣmȣ se веde din denaрїї лȣї Konstantinȣ Порфірогенітȣлȣ. Гречії нȣmіръ atapї denaрї mічї, *Asпрї*, dȣпъ колоаре, adeкъ *Албї*, прекȣmȣ нȣmimȣ ші noї astъzї флoрentinії de аȣрȣ, *галбінї*, ші прекȣmȣ нȣmіръmȣ în sekлеле трекȣte банії de арamъ, *Рошії*. Asiatічії нȣmіръ atapї denaрї în лimба лорȣ Акџia (ва съ zікъ еаръшї албї), de ȣnde m'аȣ fорmatȣ апої Еȣропеанії ворба лорȣ Agie, ші Agiotare, adeкъ a нȣmера maї mȣлџї saȣ maї пȣџinї denaрї (аsпрї, акџia) пentrȣ o monetъ de аȣрȣ.

Пре timпȣлȣ кънdȣ ръпортȣлȣ аȣрȣлȣї кътръ арџintȣ ера ка 1: 10, se нȣmера 40 atapї denaрї skрiпtȣларї saȣ asпрї пentrȣ ȣнȣ soldȣ. Fiindȣ къ ачеstȣ ръпортȣ аȣ џinȣtȣ mȣлtȣ timпȣ, de ачеea 40 denaрї saȣ лȣatȣ de прецȣлȣ fissȣ алȣ soldȣлȣї. Kantitatea de арџintȣ каре se da пentrȣ ȣнȣ soldȣ se нȣmia în евȣлȣ mezїȣ пensъ (pensa), ші fiindȣ къ лȣнгȣ timпȣ saȣ datȣ къte 40 denaрї пentrȣ ȣнȣ soldȣ, ачеastъ sȣmmъ de 40 s'аȣ лȣatȣ de identikъ кȣ пensa. Din ачеastъ ворбъ ш'аȣ formatȣ Ȣнгȣрії нȣmеле банілорȣ *Penz*. Кіарȣ ші Piastra se паре a sta în оаре каре легътȣръ кȣ Pensa.

V. Imпеpътopії pomanї нȣ iepta пре реџії бaрбарї съ батъ monete de аȣрȣ; ачеsta ера ȣнȣ dpentȣ sпеціалȣ алȣ maiestъџії pomane. Nічї n'аȣ кȣtezatȣ барбарії a'шї attрiбȣї assemine пре-porative, afaръ de реџії Франчілорȣ, карї înчеркаръ a faче ші еї monete de аȣрȣ dȣпъ modȣлȣ Pomanілорȣ. Ачештia бътȣръ solzї, semisse ші tремisse dȣпъ sistema лȣї Konstantinȣ, пъstрънdȣ totȣ de odatъ ші metodȣлȣ de a нȣmера 12 denaрї (milliarenses) пentrȣ ȣнȣ soldȣ, ші 5 solzї пentrȣ 1 лівръ de арџintȣ. Însъ mikȣшоръndȣшї ші еї denaрїȣлȣ кȣ înчетȣлȣ înчетȣлȣ, ші џinъndȣ metodȣлȣ de a нȣmера totȣ нȣmaї 12 denaрї пре ȣнȣ soldȣ, аџиȣnseръ a нȣmера 6, 7, 8, 9 ші 10 atapї solzї de denaрї (solidi denariorum) пре ȣnъ лівръ de арџintȣ, ші maї пре ȣрmъ kіарȣ 20 solzї нȣmерарї пре ȣnъ лівръ. Ачеastъ sistemъ de komпȣtȣ: „ȣnъ лівръ de арџintȣ faче 20 de solzї, ȣнȣ soldȣ faче 12 denaрї, ші прin ȣрmаре ȣnъ лівръ faче 240“, ремase în кȣрsȣ ла Франчї de пре timпȣлȣ лȣї Карлȣ челȣ Mаре пънъ în zіseле noastpе. Еа se лъџі пресtе Italia, Isпania ші Бpitannia. Ші пре кънdȣ ла Konstantinoполі, în Dачia, Пannonia ші Џерmaniea, se нȣmера 6 solzї de аȣрȣ пentrȣ ȣnъ лівръ de арџintȣ, ші прin ȣрmаре 40 denaрї кȣmȣ ера аї лȣї Карлȣ, еаръ în Франчіа, Italia, Isпania ші Бpitania 12 atapї denaрї пentrȣ ȣнȣ soldȣ imaџinарїȣ, se пъskȣръ konfȣsiȣnї între dіверseле нaџiȣnї în калкȣлареа solzілорȣ. Реџеле Лȣdовікȣ I dede ȣнȣ dекpetȣ, ка de къte орї tрakteazъ Франчії între sine, se нȣmере 12 denaрї пре soldȣ (adeкъ пре челȣ imaџinарїȣ), еаръ de къte орї tрakteazъ Џерmanії ші Фрisonії între

*) Pro viginti libris aeris, unus auri solidus a possessore reddatur. Cod. Iust. lib. X. tit. 29.

**) Asȣпра Dачіеї каре în ачеstȣ sпаџiȣ de timпȣ fȣsse dеsпърџitъ de imперіȣ, se паре къ n'аръ fi авȣtȣ înfлȣinџъ ачеstȣ џiокȣ алȣ аȣрȣлȣї.

sine, sъ nȣmepe 40 denapĭ npe soldȣ (adekъ npe чeлȣ de aȣpȣ *). Aчestȣ dekpetȣ nȣ pъdiкъ konfȣsiȣnea, чi o npenetъ.— Dapъ peџiĭ ȣpmъtopĭ totȣ maĭ mikȣшорapъ denapiĭ, шi кънdȣ aџiȣnsepъ sъ'ĭ fakъ skpiptȣлapĭ, лiбра de apџintȣ kape fȣsse пънъ atȣnчĭ o лiбръ peaлъ (adekъ libra pondo, кȣmȣ ziчea Pomaniĭ), deveni o лiбръ nȣmepapъ de 240 denapĭ skpiptȣлapĭ, adekъ кȣ 48 skpiptȣле maĭ mikъ de кътȣ лiбра чea peaлъ. Кȣ inчetȣлȣ inчetȣлȣ Fpanчiĭ mikȣшорapъ denapiȣлȣ шi maĭ tape, пънъ кънdȣ лiбра de apџintȣ aџiȣnse a fi nȣmaĭ de валоapea ȣnȣĭ soldȣ saȣ Konstantinȣ de aȣpȣ, шi dȣпъ чe se întpodȣsse Fлopentinȣлȣ de aȣpȣ, aџiȣnse a fi nȣmaĭ de валоapea aчestȣia. Însъ Fpanчiĭ nȣ se oпpipъ niчĭ aiчĭ, eĭ mikȣшорapъ moneta шi maĭ tape, пънъ кънdȣ лiбра deveni o menetъ de a 1/72 napte de лiбръ pomanъ, saȣ de гpeȣtatea ȣnȣĭ Konstantinȣ, шi de валоapе maĭ пȣџinъ de 24 кpȣчiapĭ aȣstpiaчĭ, npin ȣpmape o monetъ de apџintȣ de валоapea ȣnеĭ лiбре de apamъ кpȣdъ. De aчeastъ mъpime шi валоapе e fpankȣлȣ din ziȣa de astъzĭ, kape dȣпъ întpodȣчepea sistemeĭ metpiчe nȣ maĭ faчe 20 solzĭ шi 240 denapĭ ka лiбра de maĭ nainte, чi 100 чentesime.

*) Omnis solutio atque impositio inter Francos per 12 denariorum solidos componatur, excepto, ubi conteotio inter saxones et frisones exorta fuerit, ubi volumus, ut 40 denariorum quantitatem solidus habeat. *Capit. Reg. Lud. I.*

Komȣnikaџiȣnĭ sчientifiчe miчĭ.

Ȣnȣ калкȣлȣ кȣpiosȣ.

Ȣnȣ enглезȣ în Парisȣ a калкȣлатȣ (шi чe nȣ калкȣлеазъ ȣn англезȣ?) dȣпе observaџiȣnea fъкȣтъ în maĭ mȣлџĭ anĭ, къ fie-kape omȣ ворвеште zi neste zi tpeĭ ope (чеаsȣpĭ). Totȣ елȣ a калкȣлатȣ къ, în џenepe, ȣnȣ omȣ, mъкapȣ nevорвindȣ iȣte, totȣ skoate o sȣtъ de ziчepĭ întp'ȣnȣ minȣtȣ. Dakъ toate aчeste ворве skoase din гȣра omȣлȣĭ întp'o opъ s'apȣ fi tinъpitȣ, apȣ конpinde 29 naџine (foĭ); dap ne zi, 81 naџine (de 3 opĭ 29) în oktavȣ, anoĭ în кȣpsȣ d'o sъптъmînъ nȣmaĭ, apȣ eшi o вpoшȣpъ destȣлъ de voлȣmnoasъ avindȣ 567 naџine în oktavȣ (de 7 opĭ 81) шi în кȣpsȣ de ȣnȣ anȣ apȣ eшi 53 d'asemenea вpoшȣpe, шi în кȣpsȣ de 30 anĭ, omȣлȣ npin гȣра лȣĭ apȣ fopma o вiвлiotекъ de 1500 вpoшȣpĭ, fie-kape kite 567 naџinĭ! Este ȣnȣ mape nopoкȣ пentpȣ oamenipea, maĭ кȣ seamъ пentpȣ okiĭ чititopiлopȣ, къ toate aчeste ворве zadapniчe nȣ sъ tinъpeskȣ; anoĭ opĭ кȣmȣ, este înкъ o maĭ mape nopoчipe пentpȣ ȣniĭ въpваџĭ къ femeile лopȣ „кȣ гȣра mape" n'aȣ лîngъ dinsele ȣn stenoгpafȣ saȣ ȣnȣ zeџapȣ ka sъ koпieze шi sъ tinъpeaskъ diskȣpsȣpiле лopȣ. Altmintpeлea, aчeшtĭ въpваџĭ apȣ пȣtea sъ fopmeze кȣpindȣ o вiвлiotекъ de eлокȣenџа конжȣгалъ a soџieлopȣ лopȣ dîndȣ кȣ dpentȣ кȣвintȣ aчesteĭ вiвлiotечe titȣлȣ de „istopiea sȣfepinџeлopȣ меле."

Sȣmînџъ de stpidiĭ.

În Fpanчia, s'a observatȣ къ stpidiiле (huitres) se îmпȣџinезȣ din anȣ în anȣ maĭ mȣлtȣ. Гȣpmanziĭ epaȣ întp'o mape neastîmпъpape; dapȣ natȣpaлistȣлȣ Costa 'ĭ a skъпatȣ de fpiкъ къ nȣ maĭ вopȣ avea aчeastъ mînkape deлiкатъ ne meseле лopȣ. D. Costa, aȣtopizatȣ de гȣвepnȣлȣ fpanчezȣ, a nȣsȣ sъmînџъ de stpidiĭ în mape лîngъ џъpmȣpiле Nopmadieĭ шi Bpetaniea шi a въzȣtȣ къ aчeste seminџe aȣ npodȣsȣ neste nȣџinȣ, miлioane de stpidiĭ.

Газȣлȣ în ȣsaџiȣлȣ domestiкȣ.

Întpe toate nporpeseле fъкȣte în timпȣлȣ nostpȣ în sfepa domestiкъ, ȣna din чeле maĭ fpȣmoase este invenџiȣnea de a se sepvi кȣ гasȣ în локȣлȣ лemneлopȣ шi a къpвȣneлopȣ, în вȣкътъpiĭ, în кȣntoape, ла înкълzitȣлȣ odъiлopȣ шi ȣnde avemȣ tpeвȣinџъ de fокȣ. Dȣпе metoda веке d'a fepвe вȣкateле ла fокȣлȣ лemneлop saȣ a къpвȣniлopȣ, epaȣ mȣлte nekonvenienџe. Oameniĭ aȣ tpeвȣinџъ de maraziĭ de лemne saȣ de къpвȣnĭ, kape окȣпъ spaџiȣpĭ mapĭ în kaseле noastpe. Anoĭ de mȣлte opĭ fȣmȣлȣ шi feлȣpimĭ de mipoȣȣpĭ de къpвȣnĭ fakȣ вȣкътъpiiле nesȣпoptaviле пentpȣ sepvitopĭ шi dame din kase. În ȣneле opaшe din Англiea, aкȣmȣ în fie-kape kase este ȣnȣ чiлindpȣ плinȣ кȣ гazȣ kape este în komȣnikaџiȣne кȣ pesepvopiȣлȣ гazȣлȣĭ џenepaлȣ aлȣ opaшȣлȣĭ пentpȣ лȣminapea шi înкълzipea локȣitopiлopȣ.

Aчestȣ чiлindpȣ tpimite ne d'o napte pamȣpe în fie-kape saлonȣ spe a'лȣ лȣmina, anoĭ totȣ d'o datъ tpimite шi o aлtъ pamȣpъ în вȣкътъpie, ȣnde aчestȣ гazȣ amestekîndȣ-se întp'o кȣtie кȣ aepȣлȣ, devine foapte вȣnȣ пentpȣ гътipea вȣкateлopȣ шi пentpȣ toate ȣsaџeле ȣnde se чepe o mape кȣлdȣpъ. Aколо oameniĭ n'aȣ tpeвȣinџъ niчĭ de kontpakчiȣ de лemne, niчĭ de тъietopĭ de лemne, niчĭ nȣ se teme de fȣmȣ шi d'o mълџime d'aлte nevoĭ, kape sîntȣ komвinate кȣ sistemȣлȣ înкълzipeĭ kaseлopȣ шi вȣкътъpiiлopȣ, de astъzĭ ла noĭ.

Observaџiȣniле meteopoлоџiчe ла Вȣкȣpeштĭ de ла 23—30 Maiȣ.

Tempepatȣpa dȣпъ tepmometpȣ лȣĭ Reaumure, în ȣmвpъ.

	Dim. ла opa 6,	d. a. ла opa 4,	seapa ла opa 10.
Ла 23	15	19,3	10
Ла 24	14,5	19	10,5
Ла 25	9,5	15	11
Ла 26	10,5	11	8,5
Ла 27	9,5	10	10
Ла 28	8,8	17,5	12,6
Ла 29	11,5	18,5	13
Ла 30	11	19	14
Tempepatȣpa de mizлок	11,3	16,2	11,1

Вapometpȣ a vapiatȣ întpe 322 шi 326 лiniĭ de Парisȣ.

Doъ zile de nлoae.

Tinъpitȣ în Tinoгpafia Koлeџiȣлȣĭ Sf. Sava.